

การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
THE STUDY OF UNDERGRADUATE STUDENT IDENTITY OF
MAHACHULALONGKORNRAJVIDYALAYA UNIVERSITY

นพรัตน์ รัตนวงศ์, Nopparat Rattanawong
สาขาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
Program of Research and Evaluation for Educational Development,
Uttaradit Rajabhat University

E-mail: taekwondoshoon@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาอุปสรรค และกระบวนการผลิตบัณฑิต ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2. สร้างแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 8 ประการด้านจิตพิสัย และ 3. ประเมินแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน(mixed-method research) ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 7,113 รูป/คน จากวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตปริญญาตรี จำนวน 840 รูป/คน จาก 5 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขต เชียงใหม่ วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตอุบลราชธานี และวิทยาเขตนครราชสีมา โดยใช้วิธีสุ่มแบบตามสะดวก (convenient sampling method) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีทั้งหมด 12 รูป/คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ที่อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหา มาก มี 3 ประเด็น ได้แก่ ความยั่งยืนและต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต (66.2%) ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะตามที่มหาวิทยาลัยจัด ให้ (64.8%) และมีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างทั่วถึง (54%) ตามลำดับ ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต มีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบคือ กองกิจการนิสิต แบ่งเป็น 3 ส่วนงาน ได้แก่ กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนิสิต กลุ่มงานสวัสดิการนิสิต และกลุ่มงาน ปฏิบัติศาสนกิจ

2. แบบวัดอัตลักษณ์บัณฑิต ด้านจิตพิสัย มีกระบวนการสร้างดังนี้ 1. กำหนด จุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิต 2. ศึกษาทฤษฎี นิยามที่เกี่ยวข้อง 3. ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ ให้นิยามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ 4. เขียนนิยามอัตลักษณ์ จากการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องและจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้นิยามไว้ 5. เขียนข้อคำถามของแบบวัด 6. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ 7. นำไปทดสอบครั้งที่ 1 8. นำไปทดสอบครั้งที่ 2 กับกลุ่ม ตัวอย่าง แบบวัดที่สร้างขึ้น มีลักษณะเป็นองค์ประกอบรวม ซึ่งแตกเป็นตัวแปรโครงสร้าง 8 องค์ประกอบ ตัวชี้วัดองค์ประกอบ แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t\text{-value} \geq 2.00$) ทุกตัว

3. ผลการประเมินแบบวัดอัตลักษณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ คณะ มีอิทธิพล 3.8% และวิทยาเขต มีอิทธิพล 11.70% ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย, นิสิตปริญญาตรี,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This study had 3 main objectives; 1. To investigate processes and obstacles of developing undergraduate student identity through Mahachulalongkornrajavidyalaya University's desirable characteristics, 2. To construct affective identities' test of undergraduate students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, and 3. To evaluate factors consisted affecting MCU undergraduate students' identities. The mixed-method design was applied in this study. The population consisted of 7,113 undergraduate students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University's campuses in academic year 2018. The samples consisted of 840 undergraduate students studying at 5 Mahachulalongkornrajavidyalaya University's campuses; Chiang Mai, Phrae, Khonkhan, Ubon Ratchathani, and Nakhon Ratchasima campus by using convenient sampling method. The 12 key informants consisted of vice-rector, assistance to the rector, dean, vice-dean, assistance to the dean, instructors of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, who were considered having administrative experiences.

The results revealed as follows.

1. Obstacles of developing undergraduate students' affective-identities were sustainability and continuation of activities, organized by university, in order to cultivate undergraduate students' identities (66.2%), students' good cooperation in attending activities organized by university to promote their identities (64.8%), promoting students' identities as well as MCU academic culture (54%) respectively. In terms of graduate production processes, there is Student Affairs Division, divided into 3 departments, taking responsible for student affairs, students' service and welfare, and religious activities.

2. The processes of constructing undergraduate affective identities' test were as follows; 1. Determining the test objectives, 2. Studying theories and definitions related to undergraduates' affective identities, 3. Determining the definition of each affective identity by key informants, 4. Writing 8 affective identities' definitions by synthesizing data collected from related documents

and key informants, 5. Writing items of each affective identity, 6. Conducting face validity, 7. Conducting try out, and 8. conducting trial run. The constructed undergraduate affective identities' test consisted of 8 factors. The factor loading of each indicator was greater than 0.50, with a statistically significant level of 0.05 ($t\text{-value} \geq 2.00$). 3. The results of test evaluation revealed that there were 2 factors influencing undergraduates' affective identities. The first was faculties (3.8%) and the second was campuses (11.70%). Other factors had less influence on undergraduate students' identity and was classified as statistically non-significant.

Keywords : affective identities, undergraduate students,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งการตระหนักรู้อัตลักษณ์ ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตรับรู้จุดแข็งของตน ปฏิบัติตนในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งนำวิชา ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาและ สร้างสรรค์สังคมให้มีความก้าวหน้า (ระพีพันธ์ ฉายวิมล, 2557, น.1-4) อัตลักษณ์ คือลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบัน เนื่องจากอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้าง วัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อสร้างทางสังคม ดังนั้นอัตลักษณ์จึงมีการ สร้างความหมายต่าง ๆ ผ่านทางระบบ ของการสร้างภาพตัวตน เกี่ยวกับตำแหน่งทางอัต ลักษณ์ที่นำมาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของตน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีบทบาทใน การให้การศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและได้ มาตรฐานสากล สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย ให้การบริการ ทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริม พระพุทธศาสนา รวมถึงผลิตบัณฑิตให้มีคุณสมบัติตาม นวลักษณ์ (คุณลักษณะอันพึงประสงค์) 9 ประการ

ถึงแม้ว่านวลักษณ์ (อัตลักษณ์) 9 ประการ จะเป็นคุณลักษณะที่ได้รับการกล่าวถึงและให้ความสำคัญอยู่เสมอเพราะเป็นอัตลักษณ์ของนิสิต เป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัย แต่เมื่อศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ได้ทำการศึกษาอัตลักษณ์ของนิสิตในภาพรวมเท่านั้น แต่ยังไม่มีการทำการศึกษาอัตลักษณ์แต่ละข้อเป็นรายด้าน จึงไม่ทราบว่าอัตลักษณ์แต่ละด้านเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพียง 8 ประการเฉพาะด้านจิตพิสัยเท่านั้น ได้แก่ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด 3. เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและปัญญา 4. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 5. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม 6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม 7. มีโลกทัศน์กว้างไกล 8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม เนื่องจากอัตลักษณ์ทางด้านจิตพิสัยทั้ง 8 ประการเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญต่อกระบวนการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมนิสิตให้เกิดอัตลักษณ์ได้อย่างยั่งยืน และสมบูรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และกระบวนการผลิตบัณฑิต ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อสร้างแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อประเมินแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาอัตลักษณ์บัณฑิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักนวลักษณ์ 9 ประการ ทั้งนี้จะศึกษาเพียง 8 ประการ เฉพาะด้านจิตพิสัยดังนี้ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด 3. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา 4. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 5. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม 6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม 7. มีโลกทัศน์กว้างไกล 8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้นได้แก่ ปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์บัณฑิต ด้านจิตพิสัย

- ตัวแปรตาม ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ได้แก่ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. ใฝ่รู้ ใฝ่คิด 3. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา 4. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 5. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม 6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม 7. มีโลกทัศน์กว้างไกล 8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม

3. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 7,113 รูป/คน จากวิทยาเขตของ มจร. ทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบตามสะดวก (convenient sampling method) โดยคำนวณจาก 10^* พารามิเตอร์(84) ได้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยจำนวน 840 รูป/คน (Kline, 2011, p.12) จาก 5 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตอุบลราชธานี และวิทยาเขตนครราชสีมา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีทั้งหมดจำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร

4. นวัตกรรมหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาและแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับ กระบวนการและปัญหาการผลิตนิสิตผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้มีคุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ในการศึกษาปัญหาอุปสรรค และกระบวนการผลิตบัณฑิต ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดย วิเคราะห์ปัญหาด้วยวิธีหาค่าร้อยละของประเด็นปัญหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป (ฉัตรนภา พรหมมา, 2555, น. 51-52)

ในการสร้างแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 8 ประการด้านจิตพิสัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) (Tate R.,1998, p. 312) และวิธีทดลองแบบกำหนดกลุ่มที่รู้จัก (Known group Statistics) (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, น. 202) นอกจากนั้นผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบ กลุ่มที่รู้จัก 2 กลุ่ม ด้วยการทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มเป็นอิสระจากกัน

ในการประเมินแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อหาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่ออัตลักษณ์บัณฑิตด้านจิตพิสัย

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค และกระบวนการผลิตบัณฑิต ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ปัญหา อุปสรรค ของการผลิตบัณฑิต ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิสิต 2. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ 3. ด้านการปฏิบัติงาน และ 4. ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอแต่ละด้านตามลำดับ ดังนี้

ปัญหาด้านผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิสิต ในภาพรวม อยู่ในระดับเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย และไม่เป็นปัญหา ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบประเด็นที่ปัญหามากกว่า 1 ประเด็น คือ การประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไม่ทั่วถึง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า มีการใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์ที่จำกัด และรูปแบบการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยไม่มีรูปแบบที่ดึงดูดหรือเสริมสร้างแรงจูงใจให้นิสิต ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด จึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงนิสิตบางกลุ่ม

ด้านการ ปฏิบัติงาน พบว่า ความยั่งยืนและต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตอยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก ทั้งนี้เนื่องจาก ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดมีจำกัดในหลายวิทยาเขต ส่งผลให้บางกิจกรรมจัดแบบรวบรัด และไม่มี ความชัดเจน บางครั้งกิจกรรมที่จัดตรงกับวันสำคัญทางศาสนา หรือกิจกรรมของวัดที่นิสิตอาศัยอยู่ ทำให้นิสิตจำเป็นต้องขาด ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน พบว่า ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะตามมหาวิทยาลัยจัดให้ อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก เนื่องจาก กรณีที่ทางมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตมักจะตรงกับวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งทำให้นิสิตบรรพชิตไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ และกรณีที่วัดที่นิสิตบรรพชิตอาศัยอยู่มีกิจกรรม นิสิตส่วนใหญ่จะไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้ได้

ส่วนกระบวนการพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปัจจุบันมีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบคือ กองกิจการนิสิต ซึ่งในปัจจุบันได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ 1. กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนิสิต 2. กลุ่มงานสวัสดิการนิสิต และ 3. กลุ่มงาน ปฏิบัติศาสนกิจ

2. ผลของการสร้างแบบวัดระดับอัตลักษณ์บัณฑิต ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีกระบวนการสร้าง ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัด
2. ศึกษาทฤษฎี นิยาม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างแบบวัด
3. ให้ผู้รู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิต กำหนดนิยามที่บ่งชี้คุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนิสิตด้านการมีอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ
4. นำข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะ/พฤติกรรมต่างๆของนิสิต และตรวจสอบข้อมูลโดยการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกับเอกสารต่างๆมาพิจารณาเขียนเป็นนิยามศัพท์ที่จะนำมาสร้างเป็นแบบวัดอัตลักษณ์บัณฑิต ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่ต้องการวัดโดยสร้างข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่แสดงถึงพฤติกรรมของนิสิตซึ่งสอดคล้องกับนิยามศัพท์ของอัตลักษณ์ แต่ละด้าน ทั้ง ทางบวกและทางลบ
5. ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่ และคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
6. นำไปทดสอบครั้งที่ 1 กับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 360 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน คัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.20 ขึ้น ไป ที่คำนึงถึงความครอบคลุมตามนิยามศัพท์ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้ง ฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' sAlpha Coefficient : α) แล้วจัดชุดข้อคำถามใหม่
7. นำไปทดสอบครั้งที่ 2 กับนิสิตระดับปริญญาตรีของแต่ละวิทยาเขต ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้ง ฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient α)

ลักษณะของแบบวัด ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ แยกออกมาจาก องค์ประกอบรวม 1 องค์ประกอบ ในลักษณะของ G-factor แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วย ข้อคำถามต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบย่อย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และเป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t-value \geq 2.00) ทุกองค์ประกอบ ส่วนตัวชี้วัดของทั้ง 8 องค์ประกอบ แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t-value \geq 2.00) ทุกตัว จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการ วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด ด้วยวิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (known group study) กลุ่มที่รู้จักคือนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิม พระเกียรติ ซึ่งมีอัตลักษณ์แตกต่างจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต แพร่ ทำการวัดอัตลักษณ์ ด้วยแบบวัดอัตลักษณ์บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยด้านจิตพิสัย 8 ประการ และวิเคราะห์ด้วยการทดสอบที่ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีอัตลักษณ์เฉลี่ย 4.13 ซึ่งถือว่า มีอัตลักษณ์ระดับมาก ในขณะที่ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่ โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ มีอัตลักษณ์ เฉลี่ย 2.82 ซึ่งถือว่า มีอัตลักษณ์ระดับน้อย และ $t = -18.00, p = 0.00 < 0.05$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าแบบวัด สามารถ วัดอัตลักษณ์บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการได้จริง และผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัด ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า ค่าสถิติ $R (\alpha) = 0.952 > 0.80$ มีข้อคำถามเพียง 20 ข้อ แสดงว่าโดยรวมแล้วแบบวัดอัตลักษณ์มีความเชื่อมั่น สูง และมีคุณภาพ

3. เพื่อประเมินแบบวัดระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการประเมินแบบวัดอัตลักษณ์บัณฑิตด้านจิตพิสัย 8 ประการ ใช้วิธีวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ (multiple regression) โดยมีปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต, ฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต เป็นตัวแปรต้น และอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ เป็นตัวแปรตาม แสดงอิทธิพลโดยรวมด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวกำหนดรวม (multiple R^2) และอิทธิพลของปัจจัยแต่ละด้านด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวกำหนดเพิ่มบางส่วน (semi partial R^2 : R^2) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยดังกล่าว มีอิทธิพลโดยรวมต่ออัตลักษณ์ ด้านจิตพิสัย 8 ประการ คิดเป็นค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวกำหนดโดยรวม 0.17 หรือ 17% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 13.36, p = 0.00$) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ อัตลักษณ์บัณฑิต ด้านจิตพิสัย 8 ประการ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ คณะ มีอิทธิพล 3.8% และวิทยา เขต มีอิทธิพล 11.70% ส่วนปัจจัยอื่นๆ มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาด้านผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิสิต ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหาน้อย-ไม่เป็นปัญหา เนื่องจากการวางแผนที่ดี และเป็นระบบ รวมถึงการแบ่งภาระงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต ซึ่งบรรจุในแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี พ.ศ. 2560 - 2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับปรับปรุงปี 2561) (2561, น. 4) ซึ่งได้กำหนดอัตลักษณ์บุคลากรกิจการนิสิตไว้ ดังนี้ “เป็นกัลยาณมิตร มีจิตบริการ สร้างสรรค์งานเพื่อนิสิต” และคุณลักษณะบุคลากรกิจการนิสิตที่พึงมี(characteristics) ได้แก่ 1. มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ภาษาอังกฤษ และศาสตร์สมัยใหม่ 2. บุคลากรมีจิตบริการที่ดี (service mind) หมั่นพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง 3. มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตรงต่อเวลา มีความอดทนและความรับผิดชอบหน้าที่ และ 4. ประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งหน่วยงานภายใน และภายนอก ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ William T. Greenwood (1972) ที่กล่าวว่า ปัจจัยการบริหารที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริการองค์กรด้านการจัดการศึกษา ที่มีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้บรรลุศักยภาพสูงสุด หรือให้บรรลุตามคุณลักษณะที่องค์กรด้านการศึกษา องค์กรนั้นกำหนด

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาที่อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก ได้แก่ ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ มักจะตรงกับวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งทำให้นิสิตบรรพชิตไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมพ์ สารักษ์ (2556, น. 21) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของผู้เรียน มีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเหมือนการทำงานชนิดอื่นๆ เช่น เมื่อจัดกิจกรรม แต่มีผู้เรียนเข้าร่วมน้อย ก็จะทำให้กิจกรรมหรือโครงการนั้นล้มเหลวในบางคณะ นิสิตมีภาระด้านการเรียนมาก และมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรของทางคณะ หรือของสาขาวิชาเหมือนกัน เช่น คณะครุศาสตร์ ดังนั้น จึงทำให้นิสิตกลุ่มดังกล่าว ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ขอทางมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร อีกทั้งในบางวิทยาเขต ขาดการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้นิสิตอยากร่วมกิจกรรม เช่น สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Burgess (2010, pp.17-31) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพ บุคคล กฎระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติ และวัฒนธรรมของ สถาบันการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่ช่วยหล่อหลอม ให้ผู้เรียนมีอัตลักษณ์ตามที่สถาบันกำหนด และสอดคล้องกับ Lairio (2013, p. 118) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีเอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนการเรียนรู้ ได้รับความรู้จากการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการจัดหาและบริการสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รวมทั้งต้องมีหน่วยงานหรือศูนย์ผลิต สื่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ การร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชน องค์กร หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา

ในด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต มีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบ คือ กองกิจการนิสิต มีหน้าที่เตรียมความพร้อมให้นิสิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวาลักษณ์ 9 ประการ ของมหาวิทยาลัย และส่งเสริมให้นิสิต ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และตระหนักในเกียรติภูมิและเกียรติศักดิ์ศรีของความเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของนิสิตที่ดี สอดคล้องกับ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และ พนมพร จันทรปัญญา (2558, น. 269) ที่กล่าวว่า การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกระบวนการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ดังนั้น ประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา และการบริหารจัดการของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านวิธีการสอน ด้านหลักสูตร ด้านผู้บริหาร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษา จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนประสบความสำเร็จ

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 กระบวนการสร้าง และลักษณะของแบบวัดอัตลักษณ์บัณฑิต ผู้วิจัยใช้แนวคิดและนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเด็นของการพัฒนาอัตลักษณ์และผลิตบัณฑิต ที่ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามวาลักษณ์ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 9 ประการ ได้แบบวัดจำนวน 20 ข้อ ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.52-1.04 ซึ่งสอดคล้องกับ ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น. 244) ซึ่งกล่าวถึงค่าดัชนีความสอดคล้องว่า จะต้องมีความมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แบบวัดที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามที่กำหนดไว้ ส่วนความเชื่อมั่นของแบบวัด วิเคราะห์โดยสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า ค่าสถิติ $R(\alpha) = 0.952 > 0.80$ แสดงว่าโดยรวมแล้วแบบวัดอัตลักษณ์มีความเชื่อมั่นสูง และมีคุณภาพ สอดคล้องกับ Streiner & Norman (1995, p. 7) ที่กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง +1 ถ้าค่าความเชื่อมั่นยิ่งเข้าใกล้ 1

แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบความคงเส้นคงวาทายในของเครื่องมือที่ยอมรับได้โดยทั่วไป ต้องมากกว่า 0.8 ทั้งนี้เป็นเพราะแบบวัดที่สร้างขึ้น มีข้อคำถามที่ชัดเจน ตรงประเด็น สอดคล้องกับ พิชิต ฤทธิ์จำรูญ (2548, น. 160) ซึ่งกล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่น ได้แก่ลักษณะข้อคำถาม หากข้อคำถามมีการสื่อความหมายชัดเจน และมีความคงที่ของการให้คะแนน จะทำให้แบบวัดมีความเชื่อมั่นสูง

3. ผลการประเมินแบบวัดอัตลักษณ์บัณฑิต พบว่าคณะ และวิทยาเขตที่นิสิตเลือกศึกษา มีผลต่ออัตลักษณ์ เนื่องจากนิสิตที่เลือกศึกษาในวิทยาเขตและคณะที่แตกต่างกัน มีความสนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวกับวิชาชีพในสาขาที่ตนเองกำลังศึกษา อีกทั้งแต่ละคณะ และวิทยาเขตในภูมิภาคที่ต่างกัน มีการจัดกิจกรรมที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความชำนาญทางด้านวิชาชีพแก่นิสิตให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสังคมที่หลากหลายและแตกต่างกัน ส่งผลให้นิสิตมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับสังคมและบริบทของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี ครุฑบุตร (2553, น. 29) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักมีพฤติกรรมที่เด่นชัด และมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีการปรับปรุงตนเองได้ดีอยู่เสมอ และจากผลการวิจัยพบว่า วิทยาเขตที่มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และมีจำนวนนิสิตที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับอัตลักษณ์นิสิต สอดคล้องกับการศึกษาของ Anna M. Ortiz และ Silvia J. Santos (2010) ที่ระบุว่า สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละวิทยาเขต มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของนิสิตทั้งทางบวกและทางลบ และมีผลให้นิสิตมีระดับอัตลักษณ์แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การมีทักษะชีวิต หรือการเสริมแรง และนำผลการวิจัยมาพัฒนาเป็นคู่มือจัดอบรมแก่นิสิต เพื่อให้มีอัตลักษณ์ในระดับที่สูงขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลความสำเร็จเชิงพฤติกรรมของนิสิต ในการนำอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติในแต่ละวิทยาเขต
3. ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณานำผลการวิจัยที่ได้ มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของมหาวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพร เนาวิ์สุวรรณ และคณะ. (2559). กลวิธีการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา. วารสารวิจัย มสค. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 12, 147-163.
- ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และ พนมพร จันทรปัญญา. (2558). การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 7, 267-280.
- ฉัตรนภา พรหมมา. (2555). เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2556). บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 9, 22-32.
- เปรมชัย สโรบล. (2550). ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจอมเกล้า. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรพิมพ์ สาร์ภักษ์. (2556). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เรียกใช้เมื่อ 18 กรกฎาคม 2563 จาก <http://research.swu.ac.th/index.php?option=books>.
- พระวุฒิพงษ์ เพียรภูเขา, เพ็ญณี แรอรท. (2560). มุมมองด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น สู่วิธีการเป็นเลิศในทศวรรษหน้า. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 7, 11-20.
- พิชิต ฤทธิ์จำรูญ. (2548). หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). แผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี พศ.2560-2564 (ฉบับปรับปรุงปี 2561). เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 จาก <http://www.stud.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2019/.pdf>
- ระพีพันธ์ ฉายวิมล. (2557). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย: การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการและกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์. วารสารศึกษาศาสตร์. 3, 1-14.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2553). สถิติเพื่อการวิจัย (3 ed.): สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

- สมศักดิ์ อินทร์โชติ. (2561). การศึกษาอัตลักษณ์และการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <https://lib.dpu.ac.th/page.php?id=6488>.
- สุณี ครุฑบุตร. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด ความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมการ ส่งเสริมสุขภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนศรีพฤฒา. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อลิสสา มะเซ็ง. (2556). แนวทางพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1, 1-10.
- Anna M., Orti & Silvia J., Santos. (2010). Campus Diversity and Ethnic Identity Development. *Journal of Association of American Colleges & Universities*. 13(2).
- Burgess, A. (2010). The use of space-time to construct identity and context. *Ethnography and Education*. 5(1). 17-31
- Kline, R.B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford Press. New York.
- Lairio, M., Puukari, S. & Kouvo, A. (2013). Studying at University as Part of Student Life and Identity Construction. *Scandinavian Journal of Education Research*. 57(2). P. 115-131.
- Meggison L.C. et al.(1972). *Personnel: a Behavioral Approach to Administration*. Irwin. Homewood.
- Streiner, D.L. & Norman, G.R. (1995). *Health Measurement Scales: A practical guide to their development and use*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- William T. Greenwood, Richard Judd, Fred W. Becker. (1998). Prepared under the Auspices the Policy Studies Organization. New York: Greenwood Publishing Group.

